

HØGSKOLEN
I SØR-TRØNDELAGSaksbehandler: Arnulf Omdal
Telefon: 73 55 98 41

Vår dato: 08.12.2006 Vår ref: 2006/2091

Deres dato: Deres ref.:

Høgskolen i Sør-Trøndelag
Høgskoleadministrasjonen

Søknad om to stipendiatstillinger knytt til skriveforskning og skriveopplæring. Sak i samband med Høgskolestyrets desembermøte 2006

1. Bakgrunn

HiST ALT har stort behov for stipendiatstillinger til å ta føre seg ulike sider ved feltet skriveforskning. Vi søker med dette om midlar til å finansiera to stipendiatstillinger knytt opp til dette feltet.

Til vanleg fordeler høgskolen stipendiatstillinger om våren. Grunnen til at det hastar å få avklart eit vedtak om stipendiat til dette fagområdet allereie nå, heng saman med arbeidet for å få eit nasjonalt skrivesenter til Trondheim. Neste vår vil Kulturdepartementet i nært samarbeid med Kunnskapsdepartementet fremja ei stortingsmelding, der mellom anna spørsmålet om eit framtidig skrivesenter blir drøfta. Som ein er kjend med, arbeider HiST i samarbeid med NTNU med å få etablert eit nasjonalt skrivesenter i Trondheim, og då med basis i høgskolen (jf. gjeldande budsjettokument, der skrivesentertiltaket er prioritert høgast på satsingsforslag utanfor ramma). Ei utlysing av to stipendiatstillinger innafor skriveforskning ved høgskolen samtidig som NTNU også lyser ut ei stipendiatstilling på same området, vil vere eit sterkt prioriteringssignal til Storting og regjering frå trondheimsmiljøa. Vi meiner såleis det vil vera god taiming i høve til den varsla stortingsmeldinga at høgskolen forserer eit eventuelt vedtak om stipendiat til fagområdet.

2. Satsingsområdet Skrivning som kunnskapsstrategi i ulike fag og profesjonar

HiST har vedtatt å ha "Skriving som kunnskapsstrategi i ulike fag og profesjonar" som eitt av satsingsområda i *Handlingsplanen for FoU 2006-2010*. Handlingsplanen beskriv satsingsområdet på følgjande vis:

Målet for satsingsområdet er å auke kunnskapen om korleis ein kan bruke skriving som ein kunnskapsstrategi i ulike fag og profesjonar. Satsingsområdet er tverrfagleg, men har sitt faglege tyngdepunkt i det nære forskningssamarbeidet mellom språkfaga i lærarutdanningsmiljøet ved HiST og språkvitskapsmiljøet ved NTNU. [...] Eit overordna siktemål med dette satsingsområdet er å etablere eit nasjonalt skrivesenter i Trondheim som kan bidra til auka forskning omkring samanhenger mellom skrivekompetanse og kunnskapsutvikling. Skrivesenteret skal gi bidrag på nasjonalt nivå til grunnopplæringa og den vidaregåande skolen, men er og sær relevant i ein regional innovasjonsstrategi.

I følgje planen tar HiST mål av seg å bli ein vesentleg kunnskapsprodusent innanfor dette fagfeltet i tida framover. Forsking på skriving skal bidra til å sikra god kvalitet i studieprogramma og samstundes tilføra samfunnet oppdatert kunnskap på feltet. Så langt er det ikkje knytt nokon stipendiatstilling til dette satsingsområdet.

Bakgrunnen for å satsa på skriveforskning og skriveopplæring finn vi i dagens samfunn. Endringane innanfor informasjons- og kommunikasjonsteknologi har ført til ein renessanse for skiving og skriftkunne. Skiving står derfor i dag fram som ein svært sentral basiskompetanse. I eit internasjonalt kunnskapssamfunn har dei muligheitene som ligg i skriftinga til å kommunisere på tvers av tid og stad, vorte endå viktigare enn før. Samstundes er skiving som fenomen i endring. Nye media og nye måtar å bruke IKT på inneber at skiving ikkje lenger berre kan sjåast på som eit verbalspråkleg fenomen. Skriftleg tekst opptre no saman med bilete, video, grafikk og lyd i multimedia. Dette aktualiserer dei visuelle og estetiske sidene ved skiving på måtar som skaper nye utfordringar i opplæringa.

Skiving har med andre ord auka i omfang, samstundes som krava til skriftleg kompetanse har tiltatt: Fleire må opp på eit høgare nivå enn tidlegare. Det er viktig for barn og unge å kunne bearbeide all den informasjonen som fløymer over dei, til brukbar kunnskap. Skiving står då fram som ein vesentleg kunnskapsstrategi. I kunnskapssamfunnet utviklar ulike fag dessutan ulike måtar å skrive på, dei skaper ulike sjangrar som på ulikt vis tek vare på den indre logikken i faga. Fagleg og tverrfagleg skiving vert derfor viktig, både som lærings- og kommunikasjonsverktøy.

Vi manglar eit breitt kunnskapsreservoar som kan førebu oss til å møte desse og andre utfordringar. Vi treng å utvikle meir kunnskap og nye perspektiv på skiving som basiskompetanse, ikkje minst no når skiving i dei nye læreplanane er blitt integrert som ein grunnleggjande ferdigheit i alle fag. I arbeidet med nasjonale skriveprøvar manglar vi i stor grad empiri for å seie noko om kva det er rimeleg å vente av tekst- og skivedugleik på dei ulike årstrinna i grunnopplæringa.

3. Skriveforskning i Trondheim

Norsk skriveforskning vart etablert i Trondheim, gjennom ei strategisk løyving frå Forskingsrådet der miljøet fekk eit nasjonalt nettverksansvar (1989-1996). Trondheismiljøet har over tid arbeidd seg fram til å bli leiande for skriveforskning og skriveopplæring i Norden. Men denne posisjonen kan vi ikkje halda utan aktiv innsats. Den må vedlikehaldast - i form av ny forskning og rekruttering av nye fagfolk til feltet. Som ein del av dette arbeidet kan vi nemna at det nyleg er starta opp eit større skriveforskningsprosjekt ved HiST ALT der mange tilsette innanfor ulike fag deltar. Prosjektet har tittelen *"Skiving som grunnleggende ferdighet og utfordring. Barns og unges vei til ulike fag gjennom skolens skrivekulturer"* og er leia av professor Jon Smidt. Det har vakse fram eit aktivt, tverrfagleg forum knytt til dette prosjektet, der deltakarane med jamne mellomrom møtest til seminar og utvekslar erfaringar, drøftar empiri og diskuterer teori. Skriveforskningsmiljøet har gjennom dette arbeidet vorte tilført ei ny breidde og eit nytt friskt engasjement. Prosjekt manglar stipendiatstillingar.

Når det gjeld rekruttering, er det viktig å gjera merksam på at mange av dei som har vore med og bygt opp det gode skriveforskningsmiljøet i Trondheim, byrjar å bli eldre og vil gå av med pensjon om ikkje så lenge. Bevisst satsing på rekruttering og på å få til kontinuitet hastar.

Som allereie nemnt, arbeider HiST for tida aktivt for å få etablert eit nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning i byen her – med HiST som vertsinstitusjon og i samarbeid med NTNU. Eit slikt senter vil få løyvingar over statsbudsjettet. Statsråd Djupedal har uttalt seg positivt til skrivesenter og seier at det vil koma. Plassering av det vil bli omhandla i Stortingsmeldinga om norsk språk som er planlagt ferdig i løpet av våren 2007. Vi er ikkje åleine om å ønskja oss dette senteret. Stipendiatstillingar knytte til skriveforskning og skriveopplæring vil vera strategisk viktig for posisjoneringa vår i arbeidet med å få skrivesenteret lagt til

Trondheim og HiST. I tillegg vil stipendiatstillingar også støtta opp under og vidareføra viktig, framtidsretta forskning.

4. Aktuelle temaområde for framtidige stipendiatstillingar

Stipendiatstillingane som vi søker om, er meint å styrka område innanfor skriveforskning med særskilte kunnskapsutfordringar. Døme på slike område er:

- *Multimodal skrivning / skrivning av samansette tekstar.* Samansette tekstar er eit nytt begrep i opplæringssamanheng (innført gjennom Kunnskapsløftet), og står for tekstar bygde opp av ei blanding av uttrykk – skriftlege, visuelle, lydlege. Slike tekstar utgjer ein stor del av dei tekstane som blir produserte i dag – både av barn og vaksne. Vi har lite forskning på både korleis slike tekstane fungerer og på korleis vi best kan driva opplæring i denne typen utvida skrivning.
- *Digital skrivning.* Skrivning vha digitale verktøy utgjer ein annan type kommunikasjon enn skrivning for hand. Skrivninga går langt raskare, fleire uttrykksmuligheiter er tilgjengelege, tekstane treng ikkje lenger å strukturerast lineært, skrivninga kan fungera som samtale, nye forkorta og ikoniske uttrykksmåtar gjer seg gjeldande – for å nemna noko. Utviklinga skjer rakst, og det ligg store utfordringar i å prøva å forstå det som skjer og i å sjå muligheiter i dei nye kommunikasjonsmåtane.
- *Skriving i ulike profesjonar.* I dag skriv ein innanfor alle profesjonar – og i stadig større grad. Helsearbeidarar, handverkarar, folk i ulike service-yrke, næringslivsfolk – alle nyttar skrift til å meddela seg, til å lagra informasjon, til å sikra at bestemte prosedyrar blir følgt, til å betra sikkerheit m.m. Slik skrivning er det gjort lite forskning på. I næringslivet er ein også opptatt av at skrivning har eit stort innovasjonspotensial. Her ligg det muligheiter – og utfordringar.
- *Skriving som grunnleggjande ferdigheit i ulike fag og fagområde i barnehage og skole.* I følge Kunnskapsløftet skal ein arbeida med skrivning i alle fag. Dette er nytt. Den nye Rammeplanen for barnehagen seier at ein også skal arbeida med begynnande skrivning i barnehagen. Her ligg det mange kunnskapsutfordringar.
- *Skriving i høgare utdanning.* I samsvar med Kvalitetsreforma skal skrivning nå spela ei sentral rolle i all høgare utdanning. Vi veit ikkje nok om korleis vi skal få det til på ein god måte. Vi har heller ikkje god nok innsikt i korleis samanhengen er mellom skrivning og skaping av kunnskap.
- *Første lese- og skriveopplæring.* Forsking viser at dei erfaringane barn gjer med både munnleg og skriftleg språk i tidleg alder, er med og pregar lese- og skrivekompetansen deira seinare. Korleis vi best kan driva tidleg stimulering, har vi på langt nær nok kunnskap om.
- *Samanheng munnleg ferdigheiter, lesing og skrivning.* Språkutvikling handlar om å kunna uttrykkja seg i ulike medium. Det er rimeleg at språklege røynslar frå eitt medium har overføringsverdi til andre medium. Korleis dette skjer – og i kva grad, veit vi også lite om.

I ei eventuell kunngjering vil det vera naturleg å lista fleire temaområde, fordi ei brei utlysing vil kunna fanga inn fleire aktuelle søkjarar enn ei smal tematisering. Vi vil ha større sjanse til å få inn gode søknader – og kunna plukka dei beste. Vi vil arbeida vidare med tanke på å spissa aktuelle tema for stipendiata. Det er også mulig å slå saman nokre av dei (t.d. multimodal og digital skrivning).

Vennleg helsing
 Arnulf Omdal (sign)
 dekan